

ВСТУП

Діяльність Української Греко-Католицької Церкви у першій половині ХХ ст. була сповнена багатьох викликів, які поставали перед її духовенством і вірними внаслідок політичних катаклізмів епохи. У цих складних обставинах самовіддані священики і єпископи ставали для людей світочами, які запалювали в них віру в Бога і скріплювали надію.

Врешті-решт, нищівного удару по вірі завдала комуністична влада, яка руйнувала все, що становило духовний і національний скарб українців. Своєю тихою і святою поставою, проти цих викликів, виступили свідки непереможності Бога – мученики та ісповідники віри. Одним із них був владика Миколай Чарнецький, чернець Чину Найсвятішого Ізбавителя. Владика Миколай Чарнецький був одним із 10-ти єпископів УГКЦ, яких арештувала комуністична влада в 1945-1950 рр. в Галичині й на Закарпатті. На фоні цього жорстокого переслідування владика Миколай виявив себе взірцевим Христовим служителем, ревним монахом, невтомним апостолом єдності Христової Церкви і незламним борцем за Христову істину. Його життя – це приклад самовідданості в служінні людям і строгості до себе. Ті, що знали Блаженного Миколая ближче, свідчили про нього як про святця, що покорою, любов'ю до Бога і до ближнього, постійною молитвою і ніжною набожністю до Матері Божої Неустанної Помочі постійно притягав до себе людей.

Актуальність теми даної дипломної праці полягає в тому, що місійне служіння владики Миколая Чарнецького було виявом його самовідданості в служінні Богові та людям. Усюди Миколай Чарнецький був знаком Божої спасаючої присутності в історії людини. Постаць цього священнослужителя стала для багатьох людей знаком надії і довіри до Бога-Отця, Який ніколи не полишає своїх дітей.

Об'єктом дослідження є життя і діяльність єпископа Миколая Чарнецького. Предметом дослідження є його місійна діяльність на Волині.

Мета праці полягає в тому, щоб проаналізувати обставини місійного служіння владики Миколая Чарнецького на Волині, з'ясувати його особистий вклад у розвиток діяльності УГКЦ на цих теренах і побачити святого єпископа, який не перестає допомагати своїм духовним чадам і тепер.

Завданням нашої праці, відповідно до поставленої мети, є:

- 1) дослідити, дитинство преосвященного Миколая;
- 2) показати, як Миколай Чарнецький прагнув до святості;
- 3) з'ясувати, особливості місіонерського служіння Миколая Чарнецького як священника, а згодом єпископа;
- 4) дослідити мучеництво архієрея Миколая та блаженну кончину;

Дипломна робота має певні часові рамки, які окреслюються періодом життя владики Миколая Чарнецького – 1884-1959 роки.

Основна частина праці, окрім вступу і висновку, складається з двох розділів, які, впливаючи із піднятої тематики, поділені на визначену кількість підрозділів. Їх перелік подано в змісті. Список використаної літератури містить досліджені в процесі написання

дипломної роботи джерела та інші матеріали, що стосуються теми праці.

Перший розділ, який називається «Пастирське служіння в Галицькій митрополії», загально ознайомлює із постаттю архієрея Миколая. Розділ складається з трьох пунктів. У першому розглянемо дитячі та юнацькі роки життя єпископа Миколая. У другому пункті звернемо увагу на його священниче служіння, на усвідомлений вибір чернечого життя і на різні аспекти служіння кир Миколая (1919-1931 рр.). У третьому пункті висвітлимо те, яким чином Владика причинився до виховання священників УГКЦ. У четвертому пункті розглянемо архієрейське служіння преосвященнішого Миколая у важких реаліях Другої світової війни та радянської окупації (1939-1959 рр.).

Другий розділ – «Пастирське служіння поза межами Галицької митрополії»

– поділятиметься на три пункти. У першому пункті ми представимо феномен «Нової унії» у Другій Речі Посполитій (1924-1939 рр.) і поглянемо на епоху, в якій жив і душпастирював владика Миколай. У другому пункті розглянемо місійну діяльність ієромонаха Миколая (1926-1930 рр.). У третьому пункті проаналізуємо його архіпастирське служіння на Волині, Поліссі, та Білорусі (1931-1939 рр.).

Джерельною літературою дослідження служитимуть біографічні твори про єпископа Миколая Чарнецького таких істориків як Р. Бахталовський, С. Бахталовський і В.

Оприско. Додатковим матеріалом слугуватимуть праці таких дослідників, як Р.

Березіцький, О. Турій, Б. Головин, О. Жаровська, А. Пекар, А. Бабинський, В. Макар, В. Сергійчук та інші.

У нашій дипломній роботі ми використовуватимемо такі методи дослідження:

аналітичний, синтетичний, порівняльний і хронологічно – описовий.

У нашій дипломній роботі ми не претендуємо дати вичерпні відповіді на поставлені завдання. Сподіваємось, що ця праця допоможе переосмислити роль єпископа Миколая Чарнецького для нашої Церкви. Надіємось, що наша дипломна праця стане поштовхом до подальших наукових досліджень.

ВИСНОВКИ

Розпочинаючи написання цієї дипломної праці, ми поставили перед собою завдання проаналізувати пастирське служіння владики Миколая Чарнецького на Волині, з'ясувати його особистий вклад у розвиток діяльності УГКЦ на цих теренах і побачити святого єпископа, який не перестає допомагати своїм духовним дітям і тепер. Для цього ми проаналізували життєпис владики Миколая Чарнецького.

У першому розділі «Пастирське служіння в Галицькій митрополії» ми розглянули дитячі та юнацькі роки владики Миколая, зокрема народження у непростих обставинах, серед яких Бог вибрав цього юнака на служіння у Своєму Винограднику. Ми також торкнулись теми навчання і виховання у християнському дусі, яке ґрунтується на чеснотах. Таке чеснотливе виховання сприяє відкриттю і послуху особи на Божий голос. Блаженний Миколай постійно вчився розпізнавати Божу волю, яка згодом привела його до священничого рукоположення. Упродовж подальшого часу Блаженний займав різні посади в семінарії, показуючи приклад служіння кандидатам до священства своєю скромною поставою молитвеника і духівника. Але молодий священник прагнув до особливої посвяти Богові, до монашества. Вибрав отець новий для УГКЦ Згромадження Найсвятішого Ізбавителя, де відзначився глибоким упокоренням. Ставши ієромонахом, отець Миколай продовжив зростати у чеснотах. Зокрема, він виконував різні служіння у згромадженні та намагався послужити Богові і людям, особливо там, де це служіння було припинене через політичні, соціальні, економічні причини. Разом з тим ієромонах

Миколай завжди пам'ятав про майбутнє Церкви, виховуючи священників як духівник, викладач та реколектант. Слід зауважити, що життя владика припало на період Першої і Другої світових воєн. Цей час для багатьох був часом зневіри, але не для владика Миколая, який навіть посеред випробувань давав приклад мужності, стриманості та особливого уповання на Бога. Відомо, що за час свого ув'язнення, від арешту у Львові в квітні 1945 року до звільнення в 1956 році, єпископ Чарнецький відбув 600 годин допитів і катувань, побувавши у 30-ти в'язницях і таборах примусової праці. Незважаючи на фізичні і душевні страждання, він завжди знаходив слово потіхи для спів'язнів, духовно і матеріально підтримував їх, знаючи кожного по імені. Через це до єпископа Чарнецького завжди горнулися знедолені.

У другому розділі «Пастирське служіння поза межами Галицької митрополії» ми розглянули феномен «Нової унії», побачили з яким упередженням сприймали УГКЦ, яку вірно боронив владика Миколай. Також ми розглянули аспекти місіонерського служіння на Волині, яке потребувало великої терпеливості, смирення та жертвовності. Ці чесноти стали плодами молитовного життя владика. Відтак ми поглянули на труди Єпископа на землях Білорусії та Холмщини.

Ми дійшли висновку, що життя владика Миколая Чарнецького свідчить про святість його особи. З одного боку, святість є даром Божим людині, а з іншого – Бог закликає людину змагати до неї: «Будьте Святі, бо Я Святий» (1 Пт 1, 16). Блаженний Миколай Чарнецький від юності відгукнувся на цей заклик Господа, стараючись і словом, і ділом свідчити Христа в своєму житті.

Свою відданість Богові Блаженний Миколай засвідчив, коли прийняв тайну священства і вступив до Згромадження Найсвятішого Избавителя. Життя владика Миколая було складним, сповненим і духовних, і тілесних випробувань. На Блаженному сповнились слова псалмопівця Давида: «Багато скорбот у праведних, та від них усіх визволить їх Господь» (Пс 33, 20). Наслідок надзвичайної ревності в монашому й священничому служіннях Блаженного Миколая став початок місійної діяльності на Волині. О.

Чарнецький був одним з перших ченців редемптористів, що прибули з місіями на Волинь. Святість його життя і самовіддане служіння місцевим вірним сприяли успішності місій. Ставши єпископом, владика Миколай продовжив душпастрювати на Волині, Поліссі, Підляшші і Білій Русі. Загалом його місійна праця на цих теренах тривала понад 14 років. Ця праця не тільки сприяла єдності православних з Апостольською Столицею, але також відроджувала українську ідентичність на поневолених землях.

Варто зазначити, що діяльність Миколая Чарнецького на Волині й Поліссі була його особистою ініціативою, починаючи від часів його монашого служіння на Галичині, а також справою, яку він реалізовував поступово й цілеспрямовано. Душпастирська ініціатива о. Миколая дала поштовх для заснування монастиря у Ковелі та кількох десятків греко-католицьких парафій на Волині й Поліссі. Черговим етапом розвитку структури УГКЦ на Волині стало заснування екзархату, діяльності якого перешкодила Друга світова війна.

Необхідно зазначити, що наша дипломна робота не претендує на докладне розкриття обраної теми. Сподіваємось, що запропонована робота стане поштовхом для подальших досліджень постаті святителя Миколая Чарнецького.

ВСТУП 3

РОЗДІЛ I. ПАСТИРСЬКЕ СЛУЖІННЯ В ГАЛИЦЬКІЙ МИТРОПОЛІЇ 6

1.1	Життєвий шлях до Тайни Священства	6
1.2	Служіння у Львівській віце-провінції у 1919-1926 рр.	12
1.3	Виховання майбутніх душпастирів	19
1.3.1	Духівник Станіславівської семінарії (1909-1922 рр.)	20
1.3.2	Соцій монастиря у Збоїськах (1922-1926 рр.)	23
1.3.3	Реколекційні науки для духовенства під час служіння на Волині (1926-1939 рр.)	25
1.3.4	Праця у Львівській семінарії (1939-1944 рр.)	26
1.4	Архиерейське служіння в умовах війни та радянської окупації 1939-1959 рр.	27
1.4.1	Архиерейське служіння у Львові у 1939-1945 рр.	27
1.4.2	Арешт, сибірське заслання і повернення до Львова (1945-1956 рр.)	30
РОЗДІЛ II. ПАСТИРСЬКЕ СЛУЖІННЯ ПОЗА МЕЖАМИ ГАЛИЦЬКОЇ МИТРОПОЛІЇ		39
2.1	«Нова унія» у Другій Речі Посполитій (1924-1939 рр.)	39
2.2	Місійна діяльність ієромонаха Миколая Чарнецького 1926-1930 рр.	47
2.3	Архиерейське служіння на Волині, Холмщині та Білорусі 1931-1939 рр.	54
ВИСНОВКИ		63
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ		66